

15.9.2016

Liikenne- ja viestintäministeriö
PL 31
00031 Valtioneuvosto

Arviomuistio postilain muuttamisesta (LVM/1024/03/2015)

Postipalvelut ovat voimakkaassa murroksessa. Murroksen taustalla on viestinnän muuttuminen sähköiseksi. Kirje-postin sekä Posti Oy:n jakamien sanoma- ja aikakauslehtien määrä on laskenut ja laskee todennäköisesti tulevaisuudessaakin voimakkaasti. Samalla verkkokaupan kasvu on lisännyt pakettilähetysten määrää. Pakettien kuljetuksessa Posti Oy:llä on ollut jo pidempään kilpailijoita ja lähiaikoina Posti Oy saanee kilpailijoita myös yritysten lähettämän kirje-postin kuljetukseen. Posti Oy:n yksin kuljetettavaksi jääkin käytännössä vain yleispalvelun piiriin kuuluva yksityisten kuluttajien lähettämä kirje-posti.

Suurehkolle osalle kuluttajia postin tarjoamien viestintäpalvelujen merkitys tulee vähenemään tai muuttumaan jopa täysin merkityksettömäksi. Pakettipalveluiden osalta Posti Oy on heille vain yksi palveluntarjoaja muiden joukossa. Toisaalta on merkittävä joukko kuluttajia jotka eivät kykene käyttämään sähköisiä palveluja, erityisesti tällaisia suuri osa vanhuksista on tällaisia kuluttajia: Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2015 vain 69 prosenttia 65–74 -vuotiaista ja 31 prosenttia 75–89 -vuotiaista oli käyttänyt internetiä viimeisen kolmen kuukauden aikana. Näille ihmisille postipalveluilla on suuri merkitys. Postipalvelujen murros aiheuttaa sekä palveluiden hinnoitteluun että laatuun kohdistuvia paineita. Kuluttajaliitto – Konsumentförbundet ry pitää tärkeänä, että meneillään olevassa murroksessa turvataan myös perinteisistä postipalveluista erityisen riippuvaisten kuluttajien asema.

Arviomuistiossa esitetään kahta vaihtoehtoa: postin jakelutiheyden vähentäminen nykyisestä viisipäiväisestä jake- lusta kolmipäiväiseen viikkojakeluun tai nykyisen jakelutiheyden säilyttämisestä. Tällä hetkellä Kuluttajaliitto suhtautuu kielteisesti jakelutiheyden supistamiseen. Erityisen ongelmalliseksi tilanne muodostuu sanomalehden tilaajille niillä alueilla, joilla lehtien jakelua eivät hoida lehtien omistamat jakeluyhtiöt. Nykyinen jakelutiheys pitää varmistaa esimerkiksi yhdistämällä postipalvelu muihin kuljetuspalveluihin, mihin käynnissä oleva liikennekaaren valmistelu tarjoaa uusia keinoja. Samoin on harkittava postiyriyten mahdollisuutta keskinäiseen yhteistyöhön kilpailu- lainsäädännön sallimissa puitteissa sekä alihankkijoiden käyttämistä jakelussa. Vasta sen jälkeen, jos selviää, että postin nykyistä jakelutiheyttä ei pystytä takaamaan kohtuullisin kustannuksin eikä kohtuullisuuden ylittävälle kus- tannuksille löydy ulkopuolista maksajaa, Kuluttajaliitto on valmis harkitsemaan kantaansa uudelleen. Jos jakeluti- heyden vähentämiseen kuitenkin päädytään, Kuluttajaliiton mielestä vähentämisen tulee kohdentua ensisijaisesti alueille, joilla on toimiva sanomalehtien varhaisjakelu.

Muistiossa esitetään yleispalvelun laatustandardin muuttamista siten, että niin sanotun ensimmäisen luokan kir- jeen kulkunopeutta koskevasta sääntelystä luovuttaisiin kokonaan. Samalla toisen luokan kirjeiden kulkunopeutta sallittaisiin hidastaa merkittävästi. Tätä perustellaan sillä, että sähköisten palvelujen lisääntyessä tarve nopeille kir- jeille vähenee. Kuluttajaliitto ei vastusta ehdotusta. Lisäksi Kuluttajaliitto pitää säädöksen ehdotettua sanamuotoa

15.9.2016

erityisen ongelmallisena: jättöpäivästä lukien toisena arkipäivänä jaettavaksi jätetyistä kirjeistä vain 50 prosenttia pitäisi jakaa jättöpäivästä lukien kolmantena arkipäivänä ja 97 prosenttia viidentenä arkipäivänä. Kyseinen muotoilu sallisi postille selkeän kuluttajien harhauttamisen ja olisi selkeästi markkinointia koskevien kuluttajansuojan periaatteiden vastainen. Jos postin kulkunopeuden hidastamiseen päädytään, Kuluttajaliiton mielestä säännös pitäisi muotoilla esimerkiksi seuraavalla tavalla:

Yleispalveluun kuuluvat kotimaan kirjelähetykset on jaettava siten, että lähetyksistä vähintään 50 prosenttia on perillä viimeistään jättöpäivästä lukien kolmantena arkipäivänä ja vähintään 97 prosenttia viimeistään viidentenä arkipäivänä.

Kuluttajaliitto pitää erityisen tärkeänä, että harkittaessa postilainsäädäntöön postin kulkunopeuteen vaikuttavia muutoksia, selvitetään johtavatko nämä muutokset tarpeeseen muuttaa erilaisia määräaikoja koskevia säädöksiä ja ohjeita, jotta postin kulun hidastuminen ei aiheuttaisi ihmisille oikeudenmenetyksiä tai viivästysseuraamuksia. Esimerkiksi hallintolain 59 §:n mukaan tavallista tiedoksiantoa käytettäessä vastaanottajan katsotaan saaneen asiasta tiedon seitsemäntenä päivänä kirjeen lähettämistä, jollei muuta näytetä. Kilpailu- ja kuluttajaviraston maksamista ja laskutusta koskevan linjauksen mukaan laskut on lähetettävä kuluttajalle niin, että laskun lähettämisen ja eräpäivän välille jää vähintään kaksi viikkoa aikaa.

Monet Kuluttajaliiton jäsenet ovat tuoneet esiin huolensa postinkulun luotettavuudesta. Ongelmia on ollut sekä postinkulun nopeudessa että lähetysten jakamisessa väärään osoitteeseen. Kuluttajaliitto katsoo, että postinkulun luotettavuus on erittäin tärkeää. Postin tulisikin toiminnassaan ensisijaisesti varmistaa perustoimintansa luotettavuus ja vasta, kun tämä on varmistettu, etsiä uusia toimintamuotoja.

Kuluttajaliitto on huolissaan aikeista luopua kerrostaloissa postin jakelusta asuntojen postiluukkuihin ja siirtymisestä jakeluun joko porraskäytävissä tai talojen pihilla sijaitseviin lokeroihin. Huolen taustalla on postilähetysten turvallisuus sekä muutoksesta kuluttajille aiheutuvat kustannukset. Lisäksi vanhoihin taloihin voi olla teknisesti vaikeaa asentaa lokerikkoja tai suojelumääräykset saattavat estää lokerikkojen asentamisen. Kuluttajaliiton mielestä muistiossa esitetty ehdotus 2 on toimiva, sillä se ei edellytä lokerikkojen asentamista vanhoihin kerrostaloihin. Lisäksi moni liikuntarajoitteinen on nimenomaisesti valinnut asumismuotonsa sen mukaan, että posti tulee huoneistoon ja Kuluttajaliiton mielestä heidän asemaansa ei saa heikentää, asia voitaneen kuitenkin ratkaista Viestintäviraston erityisryhmiä koskevilla määräyksillä. Toisaalta Kuluttajaliitto näkee uudistuksessa mahdollisuuksia myös esimerkiksi pakettien jakelun kehittämiseen ja katsoo, että uudet palvelut voivat kannustaa kerrostalojen omistajia asentamaan lokerikkoja vapaaehtoisesti.

Arviomuistion ulkopuolisista asioista Kuluttajaliitto haluaa tuoda esiin postilain 51 §:n mukaiset vastuunrajoitukset, jotka rajoittavat postiyrityksen vastuun määrää. Erityisesti postipakettien vahingoittumista tai katoamista koskeva 25 euron enimmäisvastuu kilogrammaa kohti on erittäin pieni, kun ottaa huomioon, että postilähetyksissä kuljetetaan nykyisin paljon esimerkiksi elektroniikkaa – satojen eurojen tai jopa yli tuhannen euron arvoista lähetystä ei nykyään voida pitää sillä tavalla poikkeuksellisen arvokkaana, että se pitäisi sulkea postiyrityksen normaalin vastuun ulkopuolelle. Kuluttajaliiton mielestä postiyritysten normaali enimmäisvastuu tulisi nostaa nykyaikaiselle tasolle.

15.9.2016

Kuluttajaliitto suhtautuu sinänsä myönteisesti erilaisten sähköisten postipalvelujen kehittämiseen. Uudenlaiset palvelut monipuolistavat kuluttajille tarjottavaa palveluvalikoimaa sekä helpottavat nykyisten palvelujen käyttöä. On kuitenkin tärkeää huolehtia myös niistä kuluttajista, joilla ei ole mahdollisuutta näiden uusien palvelujen käyttämiseen.

Kuluttajaliitto – Konsumentförbundet ry

Juha Beurling
pääsihteeri

Timo Niemi
lakimies